

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ט שיחה ב' לפרשת תצא

קובץ הערות התמימים ואנ"ש גליון עה (תשל"ח)

ג. בלקו"ש פ' תצא ש.ז. סעיף ד' מבאר שיש כמה מדריגות בסדר ההשתלשלות שמתהוים ממקורם באופן ד"ש מאיך", וע"ז מביא דכללות האור שלאחרי הצמצום הוא ענין של התחדשות, א"ק נקרא אדם דבריאה (יש מאיך), כלים דאצילות הם ענין של יש מאיך, ועאכו"כ עולם הבריאה הוא ענין של יש מאיך, עכ"ל.

ומזה משמע שיש ד' פעמים יש מאיך, א) כללות האור שלאחרי הצמצום, ב) א"ק, ג) כלים דאצילות, ד) עולם הבריאה.

ולכאור' צריך ביאור, איך זה מתאים עם המבואר (בד"ה אדם כי יהי' ואילך תרס"ו) דכלים דאצילות מכלים דא"ק הם ענין של גילוי ההעלם ולא התחדשות יש מאיך, וא"כ לא מצינו אלא ג"פ הענין של התחדשות יש מאיך.

שלום דובער דובאוו

ד. בליקוט הנ"ל מבאר דע"י ביאור מצות מעקה ע"י פנימיות התורה יתבארו כמה ענינים בהמצוה, ועפ"ז מבאר ג"כ הדין בהמצוה היא רק בבית דירה כיון שע"פ פנימיות התורה הכוונה בבית חדש - עשיית דירה לו ית' וכו'.

ואולי אפשר לבאר ע"פ המבואר בהערה 27 ד"יפול הנופל" קאי על הניצוצות קדושה שנפלו למטה ע"י שבירת הכלים דתוהו וכו' עיי"ש, ע"פ הידוע דמאן דנפיל מדרגי' איקרי מת, ולכן מצות עשיית מעקה הוא רק באם יש חשש שמא ימות הנופל, כך משמע ג"כ מל' הרמב"ם (פי"א מהל' רוצח ה"ד): אחד הגג ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בה אדם וימות. דכיון שע"פ פנימיות התורה המצוה היא שלא יפול, וזה ענין מיתה ברוחניות, לכן משתלשל גם בנגלה הדין דהחשש הוא מפני סכנה מיחה, וכך מפורש בש"מ (ב"ק נא, א) בשם המאירי וז"ל: יראה מכאן שאין מצות מעקה לחשש נזקין אלא לחשש מיחה שא"כ אף בפחות מעשרה כן עכ"ל.

ולהעיר מדבר אברהם סי' ל"ז בסופו דמוכח מלשון החינוך דגם בכדי שלא יוזק לבד יש המ"ע דמעקה, וא"כ זה דלא כנ"ל. אבל להעיר דהחינוך פסק דהמ"ע דמעקה זה לאו דוקא בבית דירה וז"ל (במצוה תקמו): ועשיית מעקה לגגן והענין הוא שנבנה קיר סביב הגגוה וסביב הבורות והשיחין וכו', עכ"ל. וא"כ פסק כדעת הספרי דלא בעינן בית דירה ודלא כהרמב"ם ושו"ע, (וראה כס"מ שם ובסמ"ע שו"ע חו"מ סי' תכז).

וא"כ בלקו"ש אזיל דלא כדעת החינוך.

לוי יצחק גרליק

קובץ הנ"ל גליון עז

ג. בלקו"ש תצא תשל"ח ס"א מבאר הפסוק כי תבנה בית חדש ע"פ הספרי משעת חדשתו, והכוונה בזה היא דעוד קודם שנכנס לגור בהבית אלא כשנגמר הבנין מתחייב בעשיית מעקה.

ובהערה 7 איתא דזהו דעת יחיד (רבי) ורבנן פליגי עלי' (ולכן לא הובא ברמב"ם) אבל להעיר מצפע"נ שבהערה הקודמת עכ"ל. והיינו הצפע"נ מביא את זה כפי' על הרמב"ם, וא"כ ס"ל שכן ההלכה.

ולהעיר מיראים (מ"ה עמוד היראה) דהביא הא דחדש - משעת חידושו עשה לך מעקה, ושם בסביב ליראיו כתב, דבא לאשמעינן דחייב מעקה הוא משעת חידושו פי' מיד כשנבנתה אע"פ שלא דר בה עוד עכ"ל. א"כ נראה ג"כ שמביאו להלכה.

אמנם בנועם כרך טו (ע' סח) כתב הרב א. חפוטא שי' וז"ל: וחייב המעקה נראה שצריך תיכף ומיד לכשיכנס לבית שיהי' כבר שם מעקה מוכן, ומצאתי ראי' לזה בלשון הספרי שדרש על לשון הכתוב בית חדש, מהו חדש רבי אומר משעת חידושו עשה לו מעקה, ונראה הפשט שלא לאחר את המעקה אלא לעשותו תיכף ומיד, וראיתי בתו"ת נמי בפ' תצא אות ע"ד שכתב דבא לאשמעינן דחייב מעקה הוא מיד שנתחדש הבית, ונראה דהכוונה נמי כשתכנס לגור בו ותחדש אותו, וכך ראיתי למלבי"ם בהתורה והמצוה שכתב מ"ש "חדש" הוא למותר ובא לומר שתיכף כשתרצה לחדש הבית צריך שתעשה מעקה, ונראה כוונתו בל' כשתרצה לחדש הבית היינו כשתרצה לגור בו כו', ומביא מסביב ליראיו הנ"ל וכותב ע"ז ואין לזה הכרח די"ל כנ"ל משעה שהבעלים נכנסים לדור בה דבל"ז מאי משעת חידושו לימא משעת בנייתו, ולכן י"ל דהיינו כשהאדם מחדשו וכמשנ"ת, עכ"ל בנועם שם.

אמנם פי' צ"ע דאם נפרש משעת חידושו היינו שהאדם נכנס לדור בו א"כ מה משמיענו הפסוק, דפשוט דאדם צריך למנוע סכנה מביתו תיכף ומיד, ואם הלימוד הוא שצריך לבנות המעקה רגע לפני כניסתו לבית והיינו כשיכנס כבר יהי' המעקה, איך אפשר ללמוד את זה מהלשון משעת חידשתו, ומה שמקשה דהי' צ"ל משעת בנייתו י"ל דהספרי נקט לשון הפסוק כי תבנה בית חדש, ולכן דרשינן משעת חידושו.

והנה מה שהביא מהמלבי"ם הל' כשתרצה לחדש הבית, אולי כוונתו כמ"ש הצפע"נ (הל' תרומות ד, ב. נסמך בהערה 6) וז"ל: ולכן מבואר בספרי תצא דהיכל חייב במעקה וכבש פסור מן המעקה משום דמבואר שם בספרי דצריך לעשות המעקה בשעת חידושו דהיינו בשעת בנינו וא"כ היכל דבונים בחול צריך לעשות מעקה ולא איתמעט מגגן בחולין קלו, א וכבש של מזבח דבונין בקדש א"צ וכו' עכ"ל.

ואולי זוהי כוונת המלבי"ם דחייב המעקה הוא בזמן הבני' היינו בזמן החידוש.

ולהעיר דכל השקו"ט הנ"ל נוגע גם לפי פנימיות הענינים שמבואר בהשיחה דעשית בית חדש הכוונה היא לעשית דירה בתחתונים, וצריך לעשות מעקה דהרי לכאורה בזמן הזה בונים את הדירה ולימות המשיח יבא הקב"ה לדור בהדירה וא"כ חייב המעקה

יהי' אז, אבל לפי הצפ"נ מובן בפשיטות דהחיוב הוא בשעת הבני', וכן להעיר דמכיון שבעשיית הדירה כל ישראל שותפים להקב"ה, א"כ לפי הראשונים (יראים ועוד) דס"ל דבית של שותפים פטור ממעקה, א"כ בעשיית הדירה בתחתונים פטורים ממעקה, אבל להלכה כתבו הרמב"ם והשו"ע דבית של שותפין חייב במעקה וא"ש.

אמנם עדיין צריך בירור מהו הפי' בעשיית הדירה בתחתונים האם הדירה היא של ישראל והקב"ה בא לדור בה, וא"כ יש מחלוקת בהפוסקים אם המשכיר בית - האם עליו החיוב לבנות המעקה, או הפי' שהדירה שייכת להקב"ה וא"כ אין על הישראל בכלל חיוב לעשות מעקה.

וראה אזה"ת שה"ש כרך ב' ע' תרעט-פ, וז"ל: והנה תכלית הבריאה הי' כדי שיהי' לו דירה בתחתונים .. ופי' שיהי' לו דירה היינו שיומשך ויתגלה למטה בתכלית גם בתחתונים .. וידור בתחתונים כמו שהוא דר בעצמותו כבי' .. שיהי' נק' בשם דירה עד"מ אדם הדר בבית חבירו כמו שהוא דר בביתו. עכ"ל.

ובסה"מ תרע"ח ע' קצג וז"ל: וכמו עד"מ אדם הדר בבית חבירו הרי כל עצמותו כמו שהוא דר בבית חבירו וכמו"כ הוא ענין דירה בתחתונים שיהי' גילוי עצמות א"ס למטה עכ"ל. (וראה גם סה"מ עת"ר ע' רמה).

אמנם נראה דמכיון שהגילוי יהי' לנש"י וא"כ הרי זה כמו שהמשכיר ג"כ דר בהבית וא"כ המשכיר חייב במעקה.

18/08/2018nrx

לוי יצחק גרליק

א. בלקו"ש חי"ט שיחה ב' לפ' תצא (ע' 209 מבאר שנגלה דתורה ירדה בהתלבשות עד להבנת וחפיסת שכל אנושי, ועד אפילו לשכלו של אינו יהודי, ובהערה 15 כותב, אלא שבזה י"ל שזהו בכדי שתהי' הבחירה חפשית, ואכ"מ. ע"כ.

וא"כ מבאר כאן, דזה שירדה התורה לדרגא נמוכה יותר, בכדי שתוכל להתפס בשכל של אינו יהודי היא בכדי שלא יושלל ענין הבחירה חפשית.

ולכאורה הוא יותר חידוש מהא דמבואר כיו"ב לענין גופו של עכו"ם שנברא ג"כ בצורה של ד' אותיות שם הוי' כמו גופו של יהודי, ועד"ז בכח ההולדה שישנו באומות העולם, שהוא בכדי שיהי' ענין הבחירה בישראל (ראה לקו"ש ח"ח ע' 155 הערה 45) אבל שם הפי' שהעלו את אומות העולם לאותה דרגא של ישראל בכדי שלא יושלל ענין הבחירה, משא"כ בנדו"ד ירדה התורה לעוד דרגא, ולא שהעלו את אומות העולם למצב כזה שיוכלו להבין נגלה דתורה.

ולכאורה א"מ מדוע ענין האמונה וכח המס"נ, וכך פנימיות התורה ועוד כו"כ ענינים שאינם באינו יהודי לא שוללים ענין הבחירה, אלא מובן דענינים אלו, מכיון שאינם ענינים שבאים בגשמיות העולם, ואפשר לדון על אמיתתם הרי אין זה שולל את הבחירה, וא"כ הרי הי' יכול להיות עד"ז בנגלה דתורה, דאף כאשר אינו יהודי לא הי' יכול להשיג א"ז, והי' אפשר להשיג א"ז רק ע"י השגה וחפיסת דקה ששייכת רק ליהודי, לא הי' שולל את ענין הבחירה, כיון שאז הי' אפשר לדון ולומר שמכיון שאינו נתפס בשכל של אינו יהודי, אולי אין זה ענין שכלי ואמיתי (ח"ו), וא"כ לא הי' מושלל ענין הבחירה.

ואולי י"ל דגם באומות העולם ישנו ענין המס"נ והאמונה לפי דרגתם, אבל אם לא הי' אצלם כלל אפי' דוגמא לענין האמונה, מס"נ וכו', אז הי' נשלל ענין הבחירה,

ועד"ז י"ל בנדו"ד דהנה זה פשוט דהשגת יהודי בנגלה דתורה היא באופן יותר דק הרבה מאופן השגת אינו יהודי, אלא מה שמבואר כאן בלקו"ש הוא שנגלה דתורה אפשר לבוא בהשגה מגושמת

עכ"פ לאינו יהודי, אבל אם התורה לא הייתה יורדת לדרגת שכל של אומות העולם, וא"כ אף לא הי' דוגמא להשגת יהודי בתורה אז באמת הי' נשלל ענין הבחירה הפשית.

הרב א. רוזן

קובץ הערות התמימים ואנ"ש כפר חב"ד גליון מד (תשד"מ)

ט. בלקר"ש חי"ט פ' תצא (ב) אות ד', מוסבר שיש ג' סוגים במצות. מצות שבמעשה, שבדבור ושבמחשבה. והשלמות בקיום המצות הוא שבכל מצוה יהיו ג' סוגים הנ"ל. ולגבי מצות זכירת עמלק כותב וז"ל: „אמיתית הזכרון איז ניט דער דערמאנען בפה (ובמחשבה-עוברת) דעם ענין הנזכר נאר אז דאס זאל עם דערמאנען זיך גאנצן מהות, ער לעבט איבער דעם ענין וואס ער איז זוכר. וכמובן אויך פון לשון הרמב"ם בנוגע זכירת עמלק, אז דאס דארף בריינגען דערצו אז „נעורר הנפשות במאמרים להלחם בו“ עכ"ל.

ונראה דעד"ז י"ל גבי האמנת אלקות (נוסף עמ"ש בנוגע לענין זה בשיחה הנ"ל) וכמ"ש בדרך מצותיך וז"ל: „ואמנה מ"מ נופל ע"ז לשון צווי ג"כ דע, דהיינו להתבונן ולהעמיק מחשבתו בזה ולא שיעלה ויעביר הענין במחשבתו לבד בלתי עיון והעמקה, שזה נק' בשם הרהור לבד וידוע בזה דהרהור לא עבד מידי אבל הדעת היא שיעמיק מחשבתו בדבר הזה וישימו לנגד עיניו“ עכ"ל. משמע שהעמקת הדעת זהו מעשה המצוה דכמו גבי זכירת עמלק שלמות המצוה הוא כשיבוא להלחם עמו, כמו"כ בהאמנת אלקות צריך להתבונן עד אשר „ישימו לנגד עיניו“ היינו שע"י ההרהור לבד לא מגיעים לשלמות מצות אמונה, כמו גבי זכירה כשאינה מביאה לידי מעשה, לא קיים את המצוה בשלמותה.

הת' יעקב וויסבארד

ז. בלקו"ש ח"י"ט תצא שיחה ב' מקשה בנוגע למצוות מעקה דלמה כתב הלשון כי תבנה בית חדש דהלא הדין הוא דמחויבים במעקה לא רק כשכוננים בית חדש אלא אפ"י כשקונים בית ישן ג"כ והגם דבספרי כתוב דמשעת חדשתו עשה לו מעקה דהיינו דהחיוב הוא לא בשעת שנכנסים לגור בהבית רק משעה שנכנה אבל אעפ"כ לשון הכתוב "איז נאך אלץ ניט גלאטיק" דהחידוש דהספרי הוא דהחיוב דהעקה בא מיד כשנעשו בעלים של הבית א"כ למה התורה מרמזת דין הנ"ל במעקה ע"י הלשון. תבנה בית חדש שמשמע בזה דהחיוב הוא בנוגע לבית חדש ולא ע"י לשון שמדגיש דהחיוב מעקה חל על כל בית (ונ"ל לכא' דעיקר הקושיא הוא דמהלשון "כי תבנה בית חדש.. משמע דהענין דחדש הוא תנאי עיקרי בהמצוה ומשו"כ קשה קצת הענין דבאמת עיקר ענין דחדש הוא לאו דווקא ובא לרמז על הלכה והוא פרט בהלכות מעקה וצריך ביאור ע"ז דלמה התורה אינו מרמז זה באיזה יתור וכו' ודווקא בלשון כזה שמדגיש דהענין דחדש הוא תנאי עיקרי בכללות הענין כנ"ל וזהו שלא כהלכה, ובאמת לפי פש"מ אפשר לפרש דזהו דווקא בבית חדש וכפי הידוע מביאורי כ"ק אד"ש דפש"מ אינו צריך להתאים עם דרך ההלכה ומשו"כ רש"י אינו מפרש כלום ע"ז דנראה מזה דרש"י מפרש דהפסוק מילרל דווקא בבית חדש אבל ג"ז ידוע מביאורי כ"ק אד"ש דאם יש ב' דרכים איך לפרש הפשט בוחרים את הפ"י שמתאים עם ההלכה, שמזה נראה שכתבתי זה צריך להתאים עם ההלכה וא"כ הרי בוודאי יש איזה ביאור גם ע"ד הפשט למה במקרים מסוימים דרך הפשט סותר את דרך ההלכה מכיון שאנו רואים שגם מצד פש"מ יש עדיפות לפשט כזה שאינו סותר את ההלכה, וזהו לכ' נקודה עיקרית בהקושיא של כ"ק אד"ש דלמה התורה דיברה דווקא בלשון שסותרת את ההלכה, ונראה עוד שזהו ענין בדרך הפשט שאינו שייך לכו חמש למקרא מכיון שרש"י אינו מתרץ זאת עכ"פ ברמז כדרכו בענינים כאלה וכידוע שבפשט גופא ישנו כמה דרגות פשט שבפשט ורמז שבפשט וכו').

ומקשה עוד עה"פ כי יפול הנופל ממנו שאינו מובן דהפסוק קראו נופל והרי הפסוק מזהיר אותו פה עוד לפני הנפילה ולמה קוראים אותו עוד לפני הנפילה בשם נופל והגמ' מתרצת ע"ז ראוי היה ליפול מששת ימי בראשית אלא שמגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב ורש"י מביא זה ע"פ פש"מ וע"ד הפשט התירוץ אינו מרווח דנופל אין פירושו דראוי

ליפול רק לשון הווה ושם התואר נופל ממש.

והנה הגם שהתירוץ שם ע"פ פנימיות הענינים הרי לכ' מסגנון הקושיא מוכח דהקושיא הוא ע"פ פשט ג"כ דהרי מקדים דהגם דבספרי מוכח דרשה ע"ז משעת חדשתו וכו' ומבאר דאעפ"כ עדיין אינו "גלאטיק" וכנ"ל ואם הקושיא רק מצד פנימיות הענינים אין ענין לזה אם יש ביאור ע"ד ההלכה אפי' אילו היה מרווח ועדיין בהערה 2 שם דמוכח ג"כ כנ"ל ובהקושיא הב' מכואר בפירוש שם דהקושיא ע"פ פש"מ ע"ש.

וצ"ל לכ' דבהתירוץ ע"פ פנימיות הענינים נכלל גם התירוץ בפשטות הענינים רק דעיקר המכוון בהשיחה הזאת היה בהוראה לפועל ומשו"כ סמך כ"ק אד"ש דבנוגע לפשטות הענינים יתליגעו בעצמם, (ונראה אולי ובדרך אפשר דמה שבלקוטי לוי יצחק בד"כ סמך דבנוגע להוראה בפועל יתליגע בעצמם ובלשון כ"ק אד"ש "אז מען וועט זיך אליין חאפען" הנה מלבד זאת דעצם הענינים המבוארים שם הם מובנים לאלה שמתעמקים בתורת הנסתר ממילא מוכן דסמך שימצאו ההוראה לפועל, אפשר ג"כ לומר דקשור ע"ז דעיקר המכוון שם הוא בביאור הזהר וזה חש בעיקר לפרש רק דאעפ"כ הרי אמרו רז"ל הלומד שלא לעשות נוח לו וכו' ובפרט בפנימיות התורה הרי מכואר בתורת שלום ובכ"מ הזהירות הרבה שלא ללמך בשביל ההשכלה שבזה וכו' רק אליבא דנפשיה ממילא מוכרח לומר דסמך שימצאו ההוראה בעצמם).

ונקודת התירוץ הוא דענין בית חדש הוא דביתו זו אשתו ובית חדש קאי על ענין הנישואין דאז מתחיל סדר ועבודה חדשה ע"כ צריכין לעשות מעקה דהיינו גדרים וסילגים חדשים ואינם מספיקים הזהירות שהיה עד אז והטעם שצריכים דווקא העבודה דמעקה ממשך כהפסוק כי יפול הנופל ממנו היות ששהעבודה אצל האדם קשור עם תנועה של ירידה ונפילה לגבי מצבו הקודם משו"כ עלול שגשמיות העולם יגרום שגם הוא יפול ממדריגתו ואם לא יהיה זהיר ביותר אז הגשמיות יגדיל את הירידה שלו ע"כ והנה מכואר מזה דבפנימיות הענינים הענין דמעקה אינו רק שייך להגברא (כמו ע"פ נגלה דבשטחיות נראה דזה חיוב על האדם להסיר סכנה מכנ"א) רק דעצם הבית מוכרח וצריך למעקה ועוד דענין כי יפול הנופל קאי על בעה"כ בעצמו לא על אחרים ושלא כבדרך הפשט דקאי על אחרים וי"ל דגם ע"ד הפשט כך דעצם הענין דאדם קונה נכסים חדשים מוסף עליו אחריות וזהירות והמצב של אי זהירות זה גופא גורם שיפול הנופל ח"ו וממילא זה קשור עם החפצא דהבית גופא, שניתוסף אצלו ונעשה חדש זה תובע זהירות. חדשה אצל האדם ג"כ ובזה יכואר רש"י תמוה דע"פ כי יפול הנופל מבאר "ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית ואעפ"כ לא תתגלגל מיחתו על ירך

דמגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב" והכוונה בזה לתרץ למה קוראים לו "נופל" הרי מיירי עוד קודם הנפילה וע"ז מפרש דאינו נופל ממש אלא "ראוי ליפול" וקשה למה כתב בד"ה "כי יפול הנופל" דבתיבת כל יפול הרי אינו מוסיף שום פירוש והב' דמשמע לכ' שהוא אינו מסבב הנפילה דהאיש הזה היה ראוי ליפול רק שלא יתגלגל ע"י והרי מלשון הכתוב משמע דהחשש הוא על עצם הנפילה "כי יפול" דהיינו שלא יפול הנופל והחשש שלא יהיה ע"י זה לא נרמז בקרא ועוד יותר דענין דמגלגלין וכו' משמע דמן השמים מגלגלין חובה ע"י חייב אפילו אם הוא אינו רוצה וממילא לכ' לא יועיל לו הזהירות ואפילו אם נאמר שיועיל הלא עיקר הענין הוא שזה מורה שהוא במצב של "חייב" והסימן והוכחה ע"ז שמגלגלין חובה ע"י "חייב" דמעיקר ומה יועיל הזהירות אם הוא בעצם "חייב" רק לפועל נזהר שלא יהיה הענין דמגלגלין וכו'.

ובזה יבואר היטב דהנה בהלשון "כי יפול הנופל" יש בזה סתירה מיני' ובי' דכיון דקוראו "נופל" דהיינו שהוא כבר עכשיו "נופל" א"כ מהו החשש "כי יפול" והרי מיירי שנפל כבר וע"ז פירש"י דראוי הוא ליפול ומשו"כ קוראו נופל אבל מה ש"ראוי" הלא אין פירושו שברור שבאמת יארע כך ואם באמת נתגלגל ע"י שיפול זה אז באמת הוא ג"כ אשם בכך וזה אינו כמו שלומדין בשטחיות שכל החסרון בזה הוא רק שמגלגלין לבד אבל לא עצם הנפילה.

והביאור דענין שמגלגלין זכות ע"י זכאי הוא לכל לראש אם הוא זכאי וחייב בענין זה גופא שמגלגלין בו ובנידון דידן כיון שהוא "חייב" בענין זה גופא שלא עשה מעקה יגלגלו החובה שיפול הניפל דווקא מתוך גגו של זה וממילא אפשר שעד עכשיו רק היה "ראוי" ליפול ומשעה שנעשה חייב שלא עשה מעקה כבר נחתם הענין שבוודאי יפול ובזה יתורצו כל הקושיות.

והוצאתי התירוץ הזה מתוך ביאור כ"ק אד"ש בפנימיות הענינים דענין הנפילה מתחלת משעת בניית הבית וענין "נופל" נובע מן הבונה גופא ובזה יתורץ מה שהקשה בהשיחה דהתירוץ שקוראים אותו נופל על שם ש"ראוי ליפול" אינו "גלאטיק" ע"פ פש"מ שנופל זה ענין הווה דהיינו נופל ממש, דהגם דהעיקר מה שקוראו נופל הוא ע"ש שראוי ליפול אבל משעה שבנה בית בלא מעקה הרי בזה התחיל הבונה מעשה ההפלה בפועל ממש מפני שיתגלגל בודאי ע"י ועד עכשיו רק היה "ראוי" ליפול, (ויש להסביר שבכל פועל יש המעשה ויש ה"חלות" דהיינו התכלית שנעשה ע"י הפעולה וכמו ברציחה יש פעולת הרציחה ומה שנהצח ע"י הפעולה ובענין זה הפעולה הגורמת הנפילה היא מעת הבניה רק שיסתיים ח"ו בעת הנפילה וממילא אז התחיל ה התהליך של "נופל" בפועל ומתורץ הקושיא גם ע"פ פשוטו) וכו"ז

הוצאתי מן הביאור בפנימיות הענינים.

ולחכיבות הענין אוסיף דמביאור זה מוכן גמ' תמוה לכ' דכל העוסק בבנין מתמסכן ואמרי לה מסתכן (יבמות סג) והוא דמביאור כ"ק אד"ש מוכן דענין כי לפול הנופל מתליחס אל הבונה בעצמו והיינו דעצם בנין הבית "מאנט ארויס" זהירות וגדרים וסליגים חדשים אצל הבונה ומכיון שע"פ רוב אין נזהרין מזה ממילא כל העוסק בבנין מסתכן וכו' וגם מה שיוצא מזה שזהו דין בהחפצא דמבית כנ"ל יבואר מח"א ידוע שתמוה (בהלכות מעקה) שהעושה מעקה ע"י עכו"ם מברך אשר קדשנו במצוותיו וכו' וזה מתאים עם המח"א הל' שלוחין פ' י"א שהביא ראייה דשייך שליחות אצל עכו"ם הקצוב ולא קציר עכו"ם מדאיצטריך לימוד ע"ז עי"ש ועי"ל בתוס' שבועות ג' ואכ"מ.

בענין יד פועל כיד בעה"ב מבואר בש"ך ס"י ק"ה דזהו מטעם שליחות ודלא כנתיבות ס"י קפ"ח ונראה דהביאור בזה דענין שליחות אצל עכו"ם זהו רק בנוגע לכח המעשה ולא דנעשה כמותו של המשלח ובזה יתורצו כל הקשיות של הנתיבות עי"ש ובנוגע למעקה עיקר המצוה מתליחס אל עצם החפצא דהבית ואי"ז נוגע להגברא הבונה הבית (כנ"ל בפנימיות הענינים) וממילא שייך שפיר שליחות לעכו"ם ג"כ ואכ"מ להאריך בזה.

הרב דוד פרידמן

- ברוקלין נ.י. -

א. בלקו"ש חלק ל"ט לפר' תצא שיחה ב' אות ו, וז"ל:
"דערמיט קען מען מסביר זיין דעם טעם פנימי פון דעם, וואס
דער סיום הפסוק "ולא תשים דמים בביתך (כי יפול הנופל
ממנו)" איז ע"ד ההלכה ניט (נאר) א נתנת טעם אויף מצות
מעקה, נאר א ציווי בפ"ע [ווי עס שטייט אין ספרי: ועשית
מעקה לגגך מצות עשה, ולא תשים דמים בביתך מצות לא תעשה]-

ווייל דער ענין פון מעקה איז ניט נאר א גדר וסיג צו
באווארענען נפילת האדם ("יפול הנופל"), נאר ס'איז אויך
אן ענין המוכרח אין אויפטאן א "בית חדש" - דער חידוש
ועילוי שלא בערך אין דעם אדם (און למעלה כביכול), עכ"ל.

ובהערה 48 כתב וז"ל: "ראה לקו"ש (ח"ב ע' 385. ח"ט
ע' 138 הערה 28) - שעפ"ז מתורץ פסק הרמב"ם (הל' ברכות
פ"א ה"ח. שם ה"ב) דמברכין על עשית מעקה, אף שלפנ"ז
(שם ה"ד) פסק ד"דברים שהם משום סכנה אין מברכין עליהם",
עי"ש", עכ"ל.

אוצר החכמה

והנה לכאורה עפ"ז אין צריך לומר כמ"ש בספר שו"ת
פני מבין או"ח סימן ח' וז"ל: "ובמה דסיים אפתח. הנה הקשה
מע"כ נ"י על דברי הרמב"ם פ"א מה' ברכות דכתב אם עשה
מעקה מברך בשעת עשי' והלא מצות מעקה מפורש בתורה הוא
משום לא תשים דמים בביתך וחשש משום סכנת הנופל וא"כ מדוע
מברכין הלא הרמב"ם ז"ל בעצמו כתב שם ה"ד דברים שהם משום
סכנה אין מברכין עליהם וכו' וכן כל כיו"ב וא"כ ה"נ מפני
סכנה ומדוע מברכין:

ארח"ש 26/08/2018

ואני תמה על תמיהתו הלא כלל זה לא נאמר רק בדבר
שחייבו חכמים ורבינו הרמב"ם ז"ל יהיב טעמ' שם הא למה זה
דומה למי שסנן את המים ואח"כ שתה מים בלילה מפני סכנת
עלוקה שאינו מברך לסנן את המים. וצריך להבין דברי חכמים
וחידותם מה כונת רבינו בזה להמשיל משלים רק כונת רבינו
דהנה על מ"ע דאוריג' אף שהוא מפני סכנה כמו מעקה דעכ"פ
ציונו הבור' ית"ש וצריך לכוין לקיים מצות בוראינו ית"ש
וכל טעם שתיקנו ברכת המצות הוא משום כונה וכמ"ש הנוב"י
ביו"ד מה"ק סי' צ"א יעו"ש.

והנה על מצוה דרבנן אמרו בשבת כ"ג דמברכין משום לא
תסור או משום שאל אביך. אמנם זה היכא דעשו חכמים מצוה.
אבל היכא דהזהירו חכמים משום סכנה ורק לטובתינו ע"ז אין
מברכין וע"ז מביא משל כמו מסנן מים שאינו מברך לסנן המים

גיתר בלאור י"ל דרמב"ם ז"ל כתב בפ"א מה' רוצח דכל מכשול
שיש בו סכנת נפשות מ"ע להסירו כו' שנאמר השמר לך ושמור
נפשך ועל' בחינוך מצוה תקמ"ו שכתב והרבה דברים אסרו
חכמינו ז"ל כדי להשמר מן הניזקים ומן המקרים הרעים וכו'.
והעובר עליהם חייב מרדות מדרבנן וא"כ הוא מצוה כוללת
לשמור נפשו והרבה הגידו לנו חכמינו ז"ל ומה שיודע בעצמו
שמזיק צריך לשמור ועל מצוה כוללת אין מברכין דאי אפשר
לומר פרט המצוה. עכ"פ במ"ע דאוריית' שזונו הבור' לעשות
בפרטות לא נאמרו בראשונים דמשום סכנה אין מברכין. אמנם
ברוקח סי' רס"ו ס"ל דאין מברכין על עשיית מעקה וצ"ע דלא
הביאו ראשונים דעתו. ", עכ"ל.

אמנם ע"פ הנ"ל אין צריך לחלק, וגם אפשר לומר בכוונת
הרמב"ם הוא דגם במצוות דאורייתא שייך הדין דאם המצוה הוא
משום סכנה אין מברכים וכסתימת לשון הרמב"ם כאן.

וגם עפ"ז יובן קצת טעם הרוקח שכתב דבאמת אין מברכין
על עשיית מעקה, כיון שאולי הוא ס"ל דסיום הפסוק הוא
נתינת טעם על עשיית מעקה וכדברי כ"ק אד"ש בלקו"ש ח"ט
תצא שיחה א' אות י', וז"ל: דער טעם פון מצות מעקה איז
(ע"ד הפשט) צו פארהיטן פון אכזריות: "ולא תשים דמים
בביתך". ומשום זה פסק דאין מברכין על עשיית מעקה, משא"כ
הרמב"ם ס"ל כהביאור של כ"ק אד"ש וכהנ"ל בארוכה.

ועיין בחיי אדם כלל ט"ו סימן כ"ד, ועיין בפרי השדה
ח"ב סט"ז, ע"כ.

אורח חיים 26/08/2018

א' מאנ"ש
- מאריסטאון -

אורח חיים